

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Viite:

Imppola, J. 2021. Rahojen keräilyn ABC, osa J : J niin kuin jälkilyönti.
Keräilyuutiset 32 (1), 38 - 42.

Rahojen keräilyn

ABC

Osa J

J niin kuin jälkilyönti

Jälkilyönnit (englanniksi re-strike) ovat – niin kuin termikin antaa ymmärtää – jälkeensä tehtyjä lyöntejä rahoista. Näitä on esiintynyt niin epävirallisina kuin virallisinakin versioina. Jälkilyönti tarkoittaa siis rahapajan liikkeellelaskuajankohdan jälkeen suorittamaa rahanlyöntiä vanhalla vuosiluvulla. Jos jälkilyönti tapahtuu alkuperäisin meistein, ei alkuperäisten ja jälkilyöntien välillä ole eroa. Jos rahan jälkilyöntiä varten tehdään uudet mestit, on niissä usein eroja, joiden avulla ne on tunnistettavissa alkuperäisistä. Ehkä tunnetuin esimerkki lienee kuuluista Itävallan Maria Theresan viimeisenä hallintovuonna 1780 lyödyistä Conventionsthalerista tehdyt jälkilyönnit.

Kuva 1. Conventionsthaler 1780 alkuperäislyönti, Günzburgin rahapaja. Arvo noin 400 - 500 €. Kuvallähde: <https://www.acse-arch.info/image.html?id=6647816>

Kuva 2. Maria Theresethaler 1780 uusintalyönti, Wienin rahapaja. Arvo noin 15-20 €. Kuvallähde: <https://www.apmex.com/product/9572/1780-austria-maria-theresa-silver-thaler-au-bu>
kuvien yhdistely ja muokkaus Jorma Imppola, SeAMK

Kuva 4. 5 kopeekkaa 1725 МД Кадасhevskyn rahapaja, alkuperäinen (arvo noin 1000 €) ylempänä ja myöhemmin lyöty novodeli (arvo noin 2000 €) alempana. Kuvälähteet: <https://www.acsearch.info/image.html?id=2159824> ja <https://www.acsearch.info/image.html?id=3028002> kuvien yhdistely ja muokkaus Jorma Imppola, SeAMK

Kuva 3. Sestroretskin kuparirupla vuodelta 1771, novodeli. Halukaisija noin 77 mm, paksuus noin 27 mm ja paino noin 1 kg. Raban arvo on noin 15 - 20 000 €. Alkuperäinen kuvälähde: National Museum of American History, National Numismatic Collection. Kuvien yhdistely ja muokkaus Jorma Imppola, SeAMK

Vuonna 1751 aloitettiin saksankielisessä Euroopassa niin sanottujen Conventionsthaler-rahojen lyönti useassa maassa. Conventionsthaler tarkoittaa sopimustaalera, eli yhdessä Baijerin rahakonventiossa sovitun standardin mukaista rahaa, tässä tapauksessa hopearahaa, joka sisältää 1/10 Vienin (tai Kölnin) markkaa (233,856 grammaa) hienohopeaa 5/6-pitoisena (833/1000) hopeaseoksena. Tästä standardista tuli käytännössä maailmanlaajuinen kaupparahastandardi vuoden 1751 jälkeen. 19. syyskuuta 1857 julisti Itävallan keisari Frans Joseph I sen virallisesti kaupparahaksi.

Rahaa on aikojen saatossa käytetty muun muassa arabimaailmassa (Saudi-Arabia, Jemen, Oman), Afrikassa (Etiopia) sekä kaukoidässä (Intia ja Indonesia). Erikoisen episodi tapahtui toisen maailmansodan aikana, kun Yhdysvaltojen Office of Strategic Services lyötatti Maria Theresa taalereita Indonesian vastarintaliikkeen käyttöön sen taistellessa Japanin miehitysarmeijaa ja sen paperirahaa vastaan.

Rahaa on kautta vuosisatojen lyöty Itävallan ulkopuolella ainakin Birminghamin, Bombayn, Brysselin, Leningradin, Lontoon, Pariisin, Rooman, ja Utrechтин rahapajoissa sekä Habsburgien ajan Itävallassa Günzburgin, Hallin, Karlsburgin, Kremnican, Milanon, Prahan, ja Vienin rahapajoissa. Kaikkiaan rahaa arvioidaan lyödyn noin 400 miljoonaa kappaletta. Vienin rahapajassa tuotetaan Maria Theresan taalereita vielä tänäkin päivänä ja niitä on kaupan 27,41 € kappalehintaan.

Itävallan rahapaja Vienissä tuottaa ja myy tänäkin päivänä myös uusintalyöntejä seuraavista kultarahoista: 4 Fl/10 Fr ja 8 Fl/20 Fr 1892, 10 corona 1912, 20 ja 100 corona 1915, 1 ja 4 ducat 1915.

Toinen hyvin tunnettu esimerkki jälkipainoksista ovat Venäjän niin sanottu novodel -rahat. Venäjällä on rahojen keräily ollut erityisesti vauraiden ja

vaikutusvaltaisten henkilöiden suosima harrastus jo satoja vuosia. 1800-luvulla vakiintuikin tapa, että vaikutusvaltaiset keräilijät pystyivät pyytämään (tai jopa määräämään) rahapajoja valmistamaan heille kokoelmista puuttuvia rahoja. Usein ei alkuperäisiä meistejä ollut enää käytettävissä tai niitä ei ehkä edes haluttu käyttää, vaan näitä erityistarpeita varten tehtiin uudet ja paremmat mestit, joilla novodeleja sitten tehtiin tilausten mukaan. Johtuen näiden suuresta harvinaisuudesta ja kiinnostavasta historiasta ovat ne nykyisin erittäin haluttuja ja kalliita.

Mainio esimerkki on niin sanottu Sestroretskin kuparirupla. Venäjällä pohdittiin ilmeisesti Ruotsin ploodurahojen innoittamina 1700-luvun lopulla suurten kuparirahojen tuotantoa. Suunnitelmissa oli hopearuplan arvoa vastaavan noin 1 kilon kuparirahan tuottaminen. Suunnitelmat eivät kuitenkaan toteutuneet, mutta keräilijät innostuivat ja halusivat näitä rahoja. Siispä niitä tehtiin 1800-luvulla jälkilyönteinä useita kappaleita.

Näitä rahoja ei edes tunneta muina kuin novodeleina, mutta myös monista varsinaiseen rahaliikenteeseen tuotetuista rahoista on tehty 1800-luvulla moninaisia jälkilyöntejä.

Kuva 5. 2 markkaa 1867 mallin 1866 tunnuspuolella (ylinnä) ja mallin 1872 tunnuspuolella (alinna). Rahat ovat Michael Wideniuksen kokoelmasta, kuvien yhdistely ja muokaus Jorma Impola, SeAMK

Kuva 6. 2 markkaa 1867 mallin 1870 tunnuspuolella selkein yksityiskohdin (ylinnä) ja kulunein yksityiskohdin (alinna). Rahat ovat Michael Wideniuksen kokoelmasta, kuvien yhdistely ja muokkaus Jorma Imppola, SeAMK

Suomalainen kuriositeetti novodeleiden osalta on suurharvinaisuutemme 2 markkaa 1867, josta tunnetaan useita erilaisia novodeleja, mikä osoittaa sen, että niitä on tehty useita eri kertoja. Ainoa, mikä lienee varsin varmaa on se, että niitä ei ole tehty vuonna 1867. Miksi niitä sitten on tehty? Rahapajan kirjanpitoon merkittiin tuohon aikaan vain se, montako rahaa toimitettiin Suomen Pankkiin. Kirjanpidon mukaan vuonna 1867 toimitettiin Suomen Pankille 2 markan rahoja, jotka todellisuudessa oli jo lyöty edellisenä vuonna. Koska kuitenkin kirjanpidossa esiintyi vuosiluku 1867, halusivat vaikutusvaltaiset keräilijät tämänkin vuosiluvun 2-markkaisen kokoelmiinsa. Ja rahapaja teki työtä käskettyä, ainakin neljään eri otteeseen.

Viralliset jälkilyönnit ovat siis rahoja, jotka on lyöty rahapajassa myöhempänä ajankohtana luvallisesti. Luvattomiakin jälkilyöntejä tunnetaan, esimerkiksi Saksassa löi Karlsruhen rahapajan henkilökunta omin luvuin (ilmeisesti rahapajan johtajan tietten) harvinaisia kyseisessä rahapajassa aiemmin valmistettuja ja harvinaisia rahoja. Vuonna 1974 kävi ilmi, että Karlsruhessa lyötyjä varsin harvina-

sia rahoja (erityisesti 50 pfennig 1950 G "BANK DEUTSCHER LÄNDER") oli ilmaantunut markkinoille poikkeavan paljon. Myös hyvin harvinaisia 2 pfennigin kuparoituja rautarahoja mallia 1967 G proof-lyöntinä sekä aiemmin tuntematonta 2 DM käyttörahaa mallia Max Planck 1959 G epäillään tehdyksi luvatta. Useat rahapajassa tuolloin työskennelleet henkilöt myönsivät oikeudessa saaneensa merkittäviä, jopa kymmenien tuhansien D-markkojen summia rahaa myytyään luvatta valmistettuja rahoja keräilymarkkinoille. Poliisin tutkiessa asiaa tuhansia 1950 G "BANK DEUTSCHER LÄNDER" 50-pfennigisiä ja noin tuhat magneettista 2 pfennigin rahaa 1967 G takavarikoitiin. Alapuolella yhteenveto luvattomista Karlsruhen jälkilyönneistä:

Raha, jota jälkilyötiin luvatta	Laillinen lyöntimäärä	Takavarikoitumäärä
2 pfennig 1967 G kuparoitua rautaa, PROOF	520	1 000
50 pfennig 1950 G BANK DEUTSCHER LÄNDER	30 000	6-10 000
2 DM 1951 G	13 012 000	
2 DM 1959 G ei laskettu liikkeelle	0	
5 DM 1955 G von Baden	198 000	

Takuulla tämä ei ole ainoa tapaus rahapajan henkilökunnan "epävirallisista jälkilyönneistä", mutta koska se oli varsin suurisuuntainen (ainakin takavarikoidet määrät antavat viitteitä siihen suuntaan) ja sitä käsiteltiin oikeudessakin, on se ehkä yksi parhaiten tunnetuista.

Näin lopuksi täytyy vielä tähdentää, että vaikka artikkelin aiheena olevat viralliset jälkilyönnit ovat vakiintunut osa numismatiikkaa, on asia täysin toinen kopioiden ja väärennösten suhteen. Nykyisin on markkinoilla kaupan mitä erilaisimpia kopioiden, faksimile:n, replica:n ja reproduction:in nimillä kulkevia metallisia ja paperisia tekeleitä, eikä niillä ole mitään tekemistä rehellisen numismatiikan kanssa. Kyseessä ovat vain arvottomat kopiot, jotka on tehty puhtaasti keräilijöiden rahastamiseksi ja jopa huijaamiseksi. Parasta olisikin yksikantaan olla ostamatta niitä.

Jorma J. Imppola, SeAMK

Kuva 7. Saksa 2 pfennigisiä 1967 kuparoitua rautaa. Tehty virallisesti 520 kpl PROOF-vuosilajitelmiin, jälkilyöty tuntemanton määrä 1970-luvun alkupuolella. Arvo noin 2 000 €. Kuvälähde: https://img.ma-shops.com/beutler/pic/6505_crop00005_c.jpg